

Dövlət Strategiyası 5 il ərzində müəllimlərin peşəkar inkişafı üçün yeni imkanlar yaradacaq

"Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nın qəbul olunmasından 5 il keçir. Dövlət Strategiyası nəzərdə tutulan istiqamətlərində biri də təhsilçilərin fərdi xüsusiyyətlərini nəzərə alan innovativ təlim metodları və texnologiyaların vasitəsilə təhsilin məzmununun səmərəli mənimləməsinə, yüksək nüfuzlu təhsilərin formalaşdırılmasıdır. Başqa sözlə, təhsildə keyfiyyət müəllimlərin bəzəməsidir. Oktyabrın 18-də Təhsil işi üzrə çilərinin tələvə təhsilinin təkilində yeniliklər mövzusunda keçirilən seminarda Təhsil işi üzrə çilərinin Peşəkar inkişafı İnstitutunun rəhbəri Heydər Əliyev direktor Vəfa Yaqublu müavini Nəzakət Mehdiyeva və Namiq Nəzirov yə təhsilin məzmununun səmərəli mənimləməsinə təmin etmək üçün müəllimlərə apardığılar işin hesabatını veriblər.

"5 il ərzində gördüyümüz işin real təsirini hiss etmək o qədər də asan olmayacaq"

"Oktyabr ayında Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nın qəbul olunmasından 5 il tamam olur. Təhsil işi üzrə çilərinin Peşəkar inkişafı İnstitutu (TəPİ) bu Strategiya üçün "övlad" sayılır.

Bunu Dövlət Strategiyası nəzərdə tutulan uyğun olaraq yaradılan TəPİ-nin direktoru Vəfa Yaqublu deyib. O, qeyd edib ki, hesabat vermək, nə etdiyini, niyə etdiyini sübut edə bilmək üçün 5 il iqtisadiyyatın bəzəməsi üçün kifayət qədər uzun vaxtdır. "Ancaq təhsil elə spesifik sahədir ki, 5 il ərzində gördüyümüz işin real təsirini hiss etmək o qədər də asan olmayacaq. Müqayisə üçün deyim ki, "Toyota" kimi nəhəng şirkət bir məhsul sətərdən yə bəzəməsi haqda vaxt keçirir. TəPİ üçün 29 saat vaxt sərf edir. Ancaq bir uşağın icbari təhsilini sona çatdırması üçün 9 il lazımdır. Odur ki, bu gün təhsil bəzəməsi verdiyimiz hərs qərarın kimin həyatında hərs təsir buraxacağını yalnız 9 il sonra müəyyən edə bilməkdə mümkündür. Kimdənsə itirir-gətirir, gör-cəyik ki, təhsildə bu gün verilən qərar onilliklər hesablanacaq".

Təhsil bu missiyanı yerinə yetirə bilər?

TəPİ rəhbəri Dövlət Strategiyasından irəli gələn tədbirlər, rəhbərlik etdiyi qurumun 3 illik hesabatına mhz bu nöqteyi-nəzərdən baxaraq təklif edib: "Bu gün ən böyük uşurumuz Azərbaycanı təhsilin hamı üçün de-fakto və de-yure ləçatan olmasındır. Əndi hərdəfimiz hamı üçün keyfiyyətli təhsilə ləçatanlıqdır".

Vəfa Yaqublu keyfiyyətli təhsil haqqında danşanda Avropa şurasının təhsil siyasəti üzrə mhz nüməşəndərinə biri olan Jak Delorun bir fikrini xatırladı: "Delor deyirdi ki, təhsilin 4 missiyası var: bilik vermək, bacarıq əşləmə, yaşamaş öyrətmək, bəqalar il birgə yaşamaş təlqin etmək. Təhsil bu missiyanı yerinə yetirə bilər, deməli, keyfiyyətli təhsildir".

Səbəb məktəblərdə biliklərin verilməməsi deyil...

TəPİ-nin direktor müavini Nəzakət Mehdiyeva təmsil etdiyi qurumun 3 illik hesabatına kiçik dövrdə böyük işlərin ilk addımı kimi dəyərli olduğunu deyib.

N.Mehdiyeva deyib ki, müəllimin peşəkar inkişafı imkanları nə düzgün müəyyən edilmiş üçün şəs mənbə

diagnostik qiymətləndirmənin nəticələridir: "Diagnostik qiymətləndirmə açaq etdi ki, standartlara əsaslanan tədrisin təkilində müəllimlərin böyük problemi var. Uzun müddət ərzində fənnini yalnız ümumi orta təhsiləviyyəsində tədris edənmüəllim artıq tam orta təhsiləviyyəsində məzmunu uzaq düzən. Müəllimlərin öz fənni ilə bağlı elmi ya da ictimai olmasından asılı olmayaraq yenilikləri tanımaq deyil. Eyni zamanda, elmin sürətli inkişafı, informasiya bolluğu, dərslərin yenilənməsi və digər məsələlərin ortaya çıxarddığı sərbəblər və tələqdar olaraq peşəkar inkişafa ehtiyac duyurlar".

Diagnostik qiymətləndirmənin nəticələri təhsiləviyyələri üçün 3 vacib tələblərdir: Təhsiləviyyənin məzmunu ilə bağlı mövcud biliklərinin yenilənməsi, fənnin tədrisi metodikasının yenilənməsi, müasir pedaqoji yanaşmaların təbii yollarla öyrənməlidir.

N.Mehdiyeva buraxılan imtahanlarda ağırdır. Nümayiş etdirdiyi təlim nəticələrində burada müəhd olunan problemlər də diqqətə çəkib. Onun sözlərinə görə, ağırdır. Nəzəri biliyin yoxlanmasında yönəli sualların cavablandırılması, nəticənin təhlili, amma oxuduğu mətni təhlil etmə, ümumiyyətlə, əsaslandırmaqla fikir yürütmə, riyazi, ya da təbii fənninin sualı əsaslandırma, müəyyən bacarıqların nümayiş etdirmək, lazımlı vəziyyətdə problemləri ortaya çıxarmaq.

"Sərbəb məktəbdə biliklərin verilməsi deyil. Beynəlxalq qiymətləndirmələrin nəticələri göstərir ki, ağırdır. Bizim tədris etdikləri biliklərə bağlı sualların cavablandırılması. Ancaq bacarıqların nümayişində zəifdir. Məsələn, son illərdə buraxılan imtahanların nəticələrində təhlili göstərdi ki, ana dili və riyaziyyat fənlərində ağırdır. Əsasən, təhlili məntiqi, tədqiqi və yaradıcı təfəkkür bacarıqların tələb edən tapşırıqlarda olur. Belə ki, riyaziyyat, situasiyalar, həllini, fikrin əsaslandırılması, tələb edən tapşırıqların yerini yetirmək üçün ağırdır. Bu fəaliyyətlərin illər ərzində dərslərin prosesində təkrar-təkrar etməlidir. Bu isə yalnız sənətlə müəllimin planlı fəaliyyətinin nəticəsi ola bilər. Buradan belə nəticə çıxır ki, məktəbdə müəllim bilik verəndə, üçün ağırdır. Nəticəni hissə etməli. Bacarıqlar da əhəmiyyətli, onu da nümayiş etdirə bilər. Yəni, sərbəb məktəbdə biliklərin verilməsi deyil, biliklərdən müvafiq şəkildə istifadə etməklə bacarıqlar üzərində aparılan işin səmərəliliyinin əhəmiyyətli olmasıdır".

Aparılan monitorinqin davranışla bağlı məsələləri də ortaya çıxarır. Məlum olub ki, müəllimlər heç də yeniliklərinə ləylən deyil. Onlar yenilikləri qəbul edə bilməyiblər. Ancaq həmin yeniliklərin təbii yollarla daha səmərəli yollarla bilmədiklərindən bəzi məsələlərin tədrisini tələb olunan səviyyəyə təkil edə bilmir və ya diqqətdən kənardə saxlayırlar.

Ehtiyaca uyğun təlimlər

Beləliklə, araşdırma, təhlil və müəhdliyin əsaslandırma müəllimlərin ehtiyac müəyyənliyinə dirilir və həmin istəyə uyğun olaraq ixtisaslaşdırma proqramları təklif edilir. Proqramlarda standartlara əsaslanan məzmun öyrədilir. Müəllimlərin düzən bacarıqların tələb edən tapşırıqların həll olunması və hazırlanması təcrübəsi həyata keçirilir. Onların məqsəddə müvafiq və etibarlı qiymətləndirmə öyrədilir.

Məlumata görə, 2018-ci ildə fənnin məzmunu üzərində aparılan ixtisaslaşdırma təlimləri 2 şəhər, 31 rayon üzrə 12050 nəfər şəxsə edib. Onların qiymətləndirilməsi həyata keçirilmişdir.

Tədrisə dərsdə fənnin məzmunu üzərində proqramlar deyil, müxtəlif adda proqramlar hazırlanır. "Yazılışının təkil metodikas", "Məktəbdə xüsusi qiymətləndirmənin təkil metodikas", "Ağırdır oxuyub-anlama bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi metodikas", "Səfin idarə edilməsi", "Nüqə qüsurların korreksiyası", "Qeyri-nəzəri rəsmi texniki texnikalar", "Nüqə qüsurların siniflərdə təlimin təkil", "Həyat bilgisi fənninin tədris metodikas", "Alqoritmik. Proqramlaşdırmanın tədris metodikas", "Məktəbdə hazırlıq qruplarında iştirak təkil metodikas" adlanan həmin proqramlar müəllimlərin ehtiyacına uyğun hazırlanır.

Tədrisə məktəb direktorları üçün də ixtisaslaşdırma proqramları hazırlanır. Sənaqdan keçirilir. Direktorlar "Təhsil tədris idarəetmə və təkilatçılıq", "Sənədlərlə iş", "Kurikulum. Məktəbdə xüsusi qiymətləndirmə", "Məktəbdə idarəetmə maliyyə", "Məktəbdə idarəetmənin təkil", "KT-də istifadə", "Statistika", "Tədqiqat və məntiqi təfəkkür əsaslandırma", "Emosional intellektin inkişafı" proqramları üzərində təlimlər cəlb edilmişdir.

İlmi və təhsilin keyfiyyətinə nəzarət

Təhsil üzrə çilinin Peşəkar İnkişaf İnstitutu müxtəlif ali və ilmi təhsil müəssisələrində fəaliyyət göstərən ölkədə aparılan təhsilərin ixtisaslaşdırma təhsili kateqoriyasına daxil edilməsi üçün müəyyən qaydalara cavab verməsinə tənzimləyir və buna görə məsuliyyət daşıyır. Bundan başqa, müəllimlərin işə qəbulu müsabiqəsinin də məhz TəP-nin təşkilidir. Təhsil üzrə çilinin peşəkar ehtiyaclarına müəyyənlişdirilməsi, ixtisaslaşdırma proqramlarına hazırlanması, rəy üçün təqdim edilənləri proqramlar nəzdindəki, təhsilərin monitorinqi, təhsil iştirakçıları üçün yekun qiymətləndirilməsi və müvafiq sertifikatların verilməsi TəP-nin vəzifəsidir.

Müəllimlər üçün öyrədicə təlim resursları da TəP-də hazırlanır. Təvsiyələr, videoçarxlar, elektron metodik vasitələr və s. hər zaman maraqla qarşılanır.

Qiymətləndirmədə 2 məqsəd

Peşəkar İnkişaf proqramları üçün yekununda müdavimlərin qiymətləndirilməsinin məqsədlərindən biri toxunan N.Nəzakət Mehdiyeva deyib: "Burada 2 məqsədimiz var. Həm ixtisaslaşdırma təhsilində iştirak edən müdavimlərin nə qədər cəld və müvəffəqiyyətli həmin təhsilərin məzmununu mənimsədiyini, həm də təhsil proqramının özünü nə qədər müvəffəqiyyətli olduğunu müəyyənlişdirmək üçün qiymətləndirilmələri keçilir. Həmin qiymətləndirilmənin nəticəsi olaraq da proqramlar təkmilləşdirilir".

TəP-nin direktorunun müavini Namiq Nəzirov yəv qiymətləndirmənin nəhatə dairəsi və qiymətləndirmə sistemindəki yeniliklərə bəla məlumat verib. Onun sözlərinə görə, 2015-2018-ci illər ərzində Bakıda 22 hərəndən 10645, ölkənin digər bölgələrində isə 19002 olmaqla, ümumilikdə 29647 müəllim qiymətləndirilmələri cəlb olunub.

Qiymətləndirmənin məzmunu və təşkilindəndən N.Nəzirovun sözlərinə görə, müdavimlərin tədris olunan materialı əsasən hazırlanan qiymətləndirmədə iştirak edirlər: "Bu ilin 9 ay ərzində qiymətləndirməyə cəlb olunan müəllimlərin sayı 6074 nəfərdir. Onlardan 1981 nəfəri Bakıda, 4093 nəfər regionlarda təmsil edilir. Hazırda təhsilə cəlb olunmuş 25182 müəllimin qiymətləndirilməsinin həyata keçirilməsi və prosesin bu ilin sonuna qədər yekunlaşdırılması planlaşdırılır. Bununla da 2018-ci ildə qiymətləndirməyə cəlb olunan müəllimlərin sayı 31256 nəfər yüksələcək".

Qeyd edək ki, "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nın 5 il çərçivəsində media nümayəndələrin üçün seminarlar davam etdiriləcək. Növbəti seminar Mingəçevirdəki "ASAN Peşəkar Təhsil Mərkəzində" olacaq.

["Azərbaycan müəllimi" qəzeti](#)